

Beeldende vakken HAVO

**Syllabus centraal examen
2011**

September 2009

Verantwoording:

© 2009 Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven vwo, havo, vmbo, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
2. Examenstof van centraal examen en schoolexamen	6
3. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	7
3.1 Toelichting op de eindtermen	7
3.2 Indien nodig een specificatie	8
3.2.1 Centraal examen	8
3.2.3 Stofbeperking	8
4. Het centraal examen	9
4.1 Zittingen centraal examen	9
4.2 Vakspecifieke regels correctievoorschrift	9
4.3 Hulpmiddelen	9
4.4 Handreiking schoolexamen	9
Bijlage 1. Examenprogramma tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving havo Het eindexamen	10
De examenstof	
Domein A Vaktheorie	10
Domein B Praktijk	10
Domein C Oriëntatie op studie en beroep	10
Bijlage 2. Begrippenlijst	11

Voorwoord

Examenprogramma's veranderen van opzet. De minister stelt een examenprogramma op hoofdlijnen vast en wijst in het examenprogramma domeinen en subdomeinen aan, waarover het centraal examen zich uitstrekt. Vroeger werd in het programma ook bepaald het aantal en de duur van de toetsen. Met ingang van 1 augustus 2007 is dat veranderd. De CEVO *) stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast, en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in de Septembermededeling.

Verder geeft de CEVO in een syllabus een beschrijving van en toelichting op de exameneisen voor een centraal examen en informatie over een of meer van de volgende onderwerpen:

- specificaties van examenstof,
- begrippenlijsten,
- bekend veronderstelde onderdelen van domeinen die verplicht zijn op het schoolexamen,
- bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw,
- bijzondere vormen van examinering (computerexamens),
- voorbeeldopgaven,
- toelichting op de vraagstelling,
- toegestane hulpmiddelen.

Ten aanzien van de specificaties is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar hun aard zijn ze niet een volledige beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk - al zal dat maar in beperkte mate voorkomen - dat op een CE ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen daarvan in het verlengde ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholingsinstanties.

De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor bestaat een handreiking van de SLO, te vinden op www.slo.nl.

Syllabi worden per examenjaar vastgesteld. Deze syllabus geldt voor het centraal examen van 2011. Syllabi van eerdere jaren zijn niet meer geldig en kunnen afwijken van deze versie. Voor het jaar 2012 wordt een nieuwe syllabus vastgesteld. In de syllabi 2011 zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige syllabus voor het examenjaar 2010 duidelijk zichtbaar. **De veranderingen zijn geel gemarkeerd.** In uitzonderingsgevallen kan een syllabus na publicatie nog worden aangepast, bijvoorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekend worden gemaakt. Kijkt u voor alle zekerheid in september 2010 op Examenblad.nl, www.examenblad.nl

Voor opmerkingen over deze tekst houdt de CEVO zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cevo.nl *) of aan CEVO *), postbus 8128, 3503 RC Utrecht.

De voorzitter van de CEVO,
drs H.W.Laan

*) Op 1 oktober 2009 gaat de CEVO op in het College voor Examens (CvE). De CEVO bestaat dan niet meer, maar besluiten van de CEVO, onder meer over de syllabi, blijven van kracht, zolang deze niet herzien zijn door het CvE. Reacties op deze syllabus kunt u vanaf dat moment ook zenden aan: info@cve.nl of College voor Examens, Postbus 315, 3500 AH Utrecht

1. Inleiding

Het examenprogramma tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving havo is geglobaliseerd ten opzichte van het oorspronkelijke programma. In essentie verandert het programma niet, maar het schoolexamen krijgt een grotere interpretatievrijheid en het centraal examen kan - waar nodig - worden gespecificeerd en geactualiseerd door de CEVO. In deze syllabus geven we een toelichting op de eindtermen voor zover ze betrekking hebben op het centraal examen (CE).

2. Examenstof van centraal examen en schoolexamen

Het centraal examen heeft betrekking op domein A.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen heeft betrekking op:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

Tabel: Examenstof beeldende vakken havo in CE en SE

Domein	CE	moet in SE	mag in SE
Domein A Vaktheorie			
Subdomein A1: Beschrijven, onderzoeken en interpreteren	X		X
Subdomein A2: Beschouwen	X		X
Domein B Praktijk		X	
Domein C Oriëntatie op studie en beroep.		X	

3. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

Dit hoofdstuk geeft in paragraaf 3.1 een toelichting op de eindtermen die betrekking hebben op het CE (domein A Vaktheorie). In 3.2 staat een toelichting op de vermelding in het examenprogramma dat de CEVO *indien nodig* een specificatie bekend maakt van de examenstof van het centraal examen. **Daarin speelt het begrip 'thema' een rol. Ook wordt ingegaan op de stofbeperking voor het CSE.**

3.1 Toelichting op de eindtermen

In domein A staan de eindtermen:

1. (Beschrijven, onderzoeken en interpreteren)
2. (Beschouwen).

Subdomein A1: Beschrijven, onderzoeken en interpreteren

Wat wordt er van de kandidaat verwacht? De kandidaat is in staat kenmerkende aspecten van de voorstelling en vormgeving van beeldend werk van kunstenaars en vormgevers waar te nemen en te benoemen. Hij kan het beeldend werk van kunstenaars en vormgevers beschrijven, onderzoeken en interpreteren. Daarvoor is nodig: kennis van en inzicht in de geschiedenis van de beeldende kunst en enige bekendheid met verschillende visies op beeldende kunst. Verschillen in visie komen aan het licht bij vergelijkingen van kunst en cultuur in verschillende tijdperken. Een aandachtspunt is het westerse karakter dat veelal in kunsthistorische overzichten is 'ingebakken'. Het is van belang dat dit beseft wordt. Daarom wordt er - waar mogelijk - aandacht besteed aan relevante niet-westerse kunstvormen.

Subdomein A2: Beschouwen

Onder beelden verstaan we in het kader van het CSE werk (2- en 3-dimensionaal) van beeldende kunstenaars, (ambachtelijke en industriële) vormgevers en architecten. Beschouwen betreft formele en inhoudelijke aspecten van beelden. In deze eindterm gaat het om beschouwen met een bepaalde kwaliteit, namelijk het vermogen tot *kritisch* beoordelen. 'Kritisch' houdt in dat de kandidaat in staat is om op basis van onderzoek subdomein A1 (beschrijven, onderzoeken en interpreteren) tot een beargumenteerd oordeel te komen.

De kandidaat heeft de vaardigheid om *verslag* te doen van deze beargumenteerde beoordeling. Hij kan zijn beschouwing verwoorden en/of te verbeelden.

Overige aandachtspunten

• **Stofbeperking**

Het centraal examen heeft betrekking op de periode van het romaans tot heden, met nadruk op de periode vanaf 1800. **Beeldende kunst, architectuur en vormgeving vanaf het neo-classicisme in de 19de eeuw tot heden komen derhalve in het examen aan de orde. Jaarlijks zal in de Septembermededeling bekend worden gemaakt op welke oudere periode het examen in dat jaar tevens betrekking heeft.**

- De drie beeldende vakken hebben hetzelfde centraal examen. Er zijn geen specifieke delen voor tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving.

• **Aard van de examenopgaven**

Het kunstbeschouwelijk karakter van de huidige havo-examens wordt gehandhaafd. De leerlingen moeten vooral kijkstrategieën beheersen om de vragen te kunnen beantwoorden. De kennis die verondersteld wordt van kunsthistorische en andere begrippen (zie de begrippenlijst) is ondersteunend, d.w.z. het gaat om begrippen die van belang zijn bij het kijken en verwoorden.

3.2 Indien nodig een specificatie

In hoofdstuk 2 staat dat de CEVO *indien nodig* een specificatie bekend maakt van de examenstof van het centraal examen. Voor het havo wordt in juni op www.examenblad.nl bekendgemaakt welke gebieden voorafgaande aan 1800 in het examen zullen voorkomen en welk thema in dat specifieke examenjaar centraal staat. Het betreft hier een typering van het uitgangsmateriaal voor het examen die aangeeft aan welke periode voor 1800 in het examen aandacht wordt besteed en welk thema de examenmakers als rode draad hebben gekozen bij het construeren van het examen.

3.2.1 Centraal examen

Het centraal examen is thematisch van opzet. Het begrip 'thema' is in het havo-examen op te vatten als een invalshoek van waaruit de vragen voor het examen worden gemaakt over beeldende kunst, vormgeving en architectuur uit verschillende stijlperiodes. Hierdoor ontstaat binnen het examen een zekere samenhang.

Eisen aan het centraal examen:

- Leerling-gericht
 - de inhoud van het examen is herkenbaar en uitdagend voor leerlingen, dat wil zeggen aansluiten bij de 'leefwereld' en het abstractievermogen van de havo-leerling.
- aard
 - het examen vertrekt *vanuit het beeld*.
- breedte
 - het examen heeft betrekking op meerdere beeldende disciplines zoals schilderkunst, beeldhouwkunst, textiele vormgeving, architectuur, audiovisuele vormgeving en nieuwe media. Daarbij gaat het om autonome kunst en/of toegepaste vormgeving.
- diepgang
 - het examen heeft betrekking op de periode van het romaans tot heden, met nadruk op de periode vanaf 1800. Meer dan één kunsthistorische stijlperiode komt aan bod.

3.2.3 Stofbeperking

De stofbeperking en het thema voor het centraal examen 2011 worden bekendgemaakt via een nieuwsberichtje op www.examenblad.nl in juni en in de Septembermededeling op www.examenblad.nl van het jaar voorafgaande aan het examen.

Wezenlijk aan deze stofbeperking en het thema voor het centraal examen havo is, dat deze geen extra exameneisen kent en alleen bedoeld is om leerlingen gericht te kunnen voorbereiden op het centraal examen.

4. Het centraal examen

4.1 Zittingen centraal examen

Raadpleeg hiervoor het Examenblad, www.examenblad.nl

4.2 Vakspecifieke regels correctievoorschrift

Er zijn geen vakspecifieke regels van het correctievoorschrift.

4.3 Hulpmiddelen

Raadpleeg hiervoor het Examenblad, www.examenblad.nl

4.4 Handreiking schoolexamen

De SLO heeft voor de beeldende vakken (oude stijl) een handreiking tot stand gebracht.

Deze staat op: <http://www.slo.nl>

Bijlage 1. Examenprogramma tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving havo

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaktheorie

Domein B Praktijk

Domein C Oriëntatie op studie en beroep.

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op domein A.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaktheorie

Subdomein A1: Beschrijven, onderzoeken en interpreteren

1. De kandidaat kan het beeldend werk van kunstenaars en vormgevers beschrijven, onderzoeken en interpreteren, met gebruikmaking van kennis van en inzicht in de geschiedenis van de beeldende kunst:
 - van de 19e, 20e en 21e eeuw;
 - vanaf het romaans, voor zover relevant voor de kunst van de 19e, 20e en 21e eeuw.

Subdomein A2: Beschouwen

2. De kandidaat kan twee- en driedimensionale beelden en vormen beschouwen en kan deze beschouwing verwoorden en/of verbeelden.

Domein B: Praktijk

3. De kandidaat kan gestructureerde probleemstellingen met betrekking tot zowel autonome als toegepaste beeldende kunst en vormgeving onderzoeken en de daaruit ontwikkelde ideeën in een beeldende verwerking uitvoeren, daarbij beeldende middelen aanwenden in een doelgericht werkproces, en het werk zo presenteren dat de beschouwer inzicht krijgt in het werkproces.

Domein C: Oriëntatie op studie en beroep

Bijlage 2. Begrippenlijst

term													
	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
aanzicht	■	■	■	■	■					■			
absis		■	■		■								
abstract	■	■	■	■		■		■	■		■		
abstraheren	■	■	■	■				■	■		■		
affiche	■	■	■							■			
afgietsel			■	■									■
afsnijding	■	■	■			■	■		■		■		
allegorie			■									■	
allegorisch			■									■	
altaar		■	■		■							■	
ambachtelijk		■	■										■
amphitheater			■		■								
analoog		■	■			■	■	■					■
animatie	■	■	■			■							■
annunciatie			■									■	
apocalyps			■									■	
aquaduct			■		■								
aquarel		■	■										■
arcade		■	■		■								
arceren	■	■	■										■
arcering	■	■	■										■
architectuur	■	■	■		■								
architraaf			■		■								
assemblage		■	■	■	■							■	■
assembleren		■	■										■
asymmetrie	■	■	■								■		
atmosferisch perspectief		■	■								■		
atrium			■		■								
attribuut		■	■									■	
aureool		■	■									■	
basement		■	■		■								
basiliek		■	■		■							■	

term													
	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
bedrukken													
beeldhouwen													
beeldhouwkunst													
beeldhouwwerk													
beeldmerk													
beeldvlak													
beton													
betonskeletbouw													
boetseren													
bouwen													
bovenaanzicht													
brons													
buste													
camerastandpunt													
cartoon													
cd-rom													
centraal perspectief													
centraalbouw													
centraalcompositie													
clair-obscur													
close-up													
collage													
commercial													
complementair kleurcontrast													
complementaire kleuren													
compositie													
compositievormen													
computeranimatie													
computergame													
computerkunst													
constructie													
constructief													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
construeren	■	■	■										■
contour	■	■	■								■		
contrapost			■	■							■	■	
corintische orde			■		■								
coulissewerking		■	■						■		■		
cripte			■		■							■	
decor	■	■	■			■	■			■			
decoratie	■	■	■		■					■			
dekkend	■	■	■										■
design		■	■							■			
diagonaal	■	■	■								■		
diagonaalcompositie		■	■								■		
diepdruk		■	■										■
diepte	■	■	■								■		
digitaal	■	■	■			■	■	■					■
digitale beeldbewerking		■	■			■	■	■					■
digitaliseren		■	■										■
documentaire		■	■			■	■						
dorische orde			■		■								
driedimensionaal	■	■	■								■		
driehoekscompositie		■	■								■		
dvd		■	■			■	■	■					■
dwarsbeuk		■	■		■								
dwarsdoorsnede	■	■	■		■					■			
dwarsschip		■	■		■								
dynamisch	■	■	■								■		
editen		■	■			■							■
egaal	■	■	■								■		
eigen schaduw		■	■								■		
ensceneren		■	■			■	■						■
environment		■	■	■								■	
esthetisch		■	■								■	■	

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
ets													
exterieur													
facade													
factuur													
figuratief													
figuurstuk													
film													
filmen													
filmstill													
foto													
fotograferen													
fotografie													
fotomontage													
fotonegatief													
fotoserie													
fragment													
fresco													
fries													
fronton													
galerij													
gebrandschilderd glas													
gedefformeerd													
gedetailleerd													
gefragmenteerd													
geluid													
geometrisch													
gesloten vorm													
gestileerd													
gestroomlijnd													
gevel													
gietijzer													
gieten													

term													
	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
gietmal													
glas													
glas in lood													
glasgevel													
glazuur													
glimlicht													
gouache													
grafiek													
grafische technieken													
grafitti													
gravure													
groot voor- klein achter													
happening													
harmonie													
herhaling													
hoogdruk													
horizon													
horizontaal													
hout													
houtschool													
houtsnede													
idealiseren													
ikoon													
illusionistisch													
illustratie													
industriële vormgeving													
installatie													
instrumentaal													
interieur													
inzoomen													
ionische orde													
kader													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
kalligrafie													
kapel													
kapiteel													
karikatuur													
kathedraal													
keramiek													
kikvorsperspectief													
kinetische kunst													
kitsch													
klei													
kleur													
kleur als kleurcontrast													
kleurencirkel													
kleurcontrasten													
kleurfamilie													
kleurgebruik													
kleurhelderheid													
kleurmenging													
kleurperspectief													
koepel													
koor													
kooromgang													
kostuum													
krijtsoorten													
kroonlijst													
kruisgewelf													
kruisribgewelf													
kunstlicht													
kunststof													
kwantiteits kleurcontrast													
kwantiteits kleurcontrast													
landschap													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
lay-out													
lengtedoorsnede													
licht													
lichtbeuk													
lichteffecten													
lichtrichting													
lichtval													
lijn													
lijndikte													
lijnperspectief													
lijnrichting													
lijnsoort													
lijnwerking													
lijst													
lineair													
linoleumsnede													
litho													
logo													
loop													
luchtboog													
maatverhouding													
machinaal													
manifest													
maquette													
marmar													
massaproductie													
massief													
meelicht													
metalen													
middenschip													
miniatuur													
mixed media													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
mobile		■	■	■				■				■	
mode(-accessoires)	■	■	■							■			
modelleren			■										■
monochroom		■	■								■		
monteren		■	■										■
monument	■	■	■	■	■								
monumentale kunst		■	■	■							■		
moralistisch			■									■	
moskee	■	■	■		■								
mozaïek	■	■	■		■							■	■
multimedia		■	■					■					
mythologisch		■	■									■	
naar de fantasie	■	■	■								■		
naar de waarneming	■	■	■								■		
narratief			■									■	
nartex			■		■								
naturalistisch	■	■	■								■		
natuurlijk licht	■	■	■								■		■
non figuratief	■	■	■								■		
objet trouvé		■	■	■				■				■	
ontwerp	■	■	■		■					■			
open vorm	■	■	■								■		
optische kleurmenging			■									■	
organisch	■	■	■								■		
ornament		■	■		■					■			
over-all compositie		■	■						■		■		
overlapping	■	■	■								■		
paneel		■	■						■				■
papier	■	■	■										■
pastel		■	■										■
pasteus		■	■						■		■		■
pastorale			■						■			■	

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
pendentief			■		■								
performance		■	■									■	
personificatie			■									■	
photoshopen		■	■				■	■					■
pictogram		■	■							■			
picturaal			■						■		■		
pigment		■	■										■
pijler		■	■		■								
pilaar		■	■		■								
pilaster		■	■		■								
pinakel			■		■								
pixel		■	■			■	■	■					■
plaatsing	■	■	■								■		
plasticiteit		■	■								■		
plastisch		■	■								■		
plat	■	■	■								■		
plattegrond	■	■	■		■								
polychroom		■	■	■					■				■
portaal		■	■		■								
portret	■	■	■	■		■	■		■				
pre-fab		■	■		■								■
prent	■	■	■									■	■
primaire licht kleuren		■	■								■		
primaire verf kleuren	■	■	■								■		
printen	■	■	■										■
projectie	■	■	■			■		■					■
proportie		■	■								■		
raster		■	■								■		
ready-made	■	■	■	■								■	
real time			■			■							
realistisch	■	■	■								■		
reflectie		■	■								■		

term													
	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
reflecterend													
reliëf													
reportage													
restvorm													
rib													
richting													
ritme													
rondboog													
roosvenster													
rubbing													
ruimte													
ruimte suggestie													
ruimte-omvattend													
ruimtewerking													
rustica													
scène	1												
schema													
schematisch													
scherpte-diepte													
schets													
schetsen													
schetsmatig													
schilderachtig													
schilderij													
schildertechnieken													
sculptuur													
secundaire kleuren													
shot		1											
silhouet													
sjablonereren													
sjabloon	1												
skeletbouw													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
slagschaduw													
sokkel													
spiegelend													
spitsboog													
staalskeletbouw													
standpunt													
stapeling													
statisch													
stedenbouw													
steen													
steunbeer													
stileren													
stilleven													
stofuitdrukking													
straalkapel													
strijklicht													
structuur													
symbool													
symmetrie													
tableau vivant													
tapijt													
tegenlicht	1												
tekenachtig													
tekening													
tekenmaterialen													
tekentechnieken													
textiel													
textiele technieken													
textuur													
theatraal													
thema													
toetsmatig													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
tongewelf													
transept													
transparant													
travee													
triumfboog		1											
trompe l'oeuil													
tuinarchitectuur													
tv film													
tweedimensionaal													
tympaan													
typografie													
uitsnede													
uitzoomen													
verdwijnpunt													
vereenvoudigd													
verfoorten													
verkorting													
verhalend		1											
vertikaal													
vervaging													
vervreemdend													
verwijzend													
verzadigde kleuren													
videoclip													
videoinstallatie													
videokunst													
videotape													
viering													
vlak													
vlakdruk													
vlakverdeling													
vliesgevel													

term	vmbo	havo	vwo	Beeldhouwkunst	Bouwkunst	Film	Fotografie	Multimedia	Schilderkunst	Toegepaste kunst	Kunstbeschouwing	Kunstgeschiedenis	Materialen en technieken
vocaal													
vogelvluchtperspectief													
volume													
vooraanzicht													
vorm													
vormcontrast													
vormsoort													
vrijstaand													
wandtapijt													
warm koud kleurcontrast													
webdesign													
westwerk													
woningbouw													
zeefdruk													
zijaanzicht													
zijbeuk													
zijlicht													
zipschip													
zuil													
zuivere kleuren													